

Nr 89

Av herr Lundström, om viss översyn i vad gäller utländska medborgare av lagstiftningen på social- och undervisningsväsendets områden.

Enligt 1950 års medborgarskapslag gäller fyra villkor för naturalisation i Sverige av utländsk medborgare; han skall ha fyllt 18 år, sedan sju år ha haft sitt hemvist här i landet, ha fört en hederlig vandel samt ha möjlighet att försörja sig och sin familj.

I lagens § 6 där dessa bestämmelser återfinnes är dessutom inskrivna vissa dispensregler, enligt vilka utlänning utan att uppfylla de fyra huvudvillkoren ändå kan erhålla svenskt medborgarskap.

Kungl. Maj:t har också i en lång rad fall till svenska medborgare upptagit personer som icke fyllt de i lagen inskrivna villkoren. Därvid har hänsyn lagits till t. ex. den sökandes allmänna anpassningsförmåga, kunnighet i svenska språket och vissa sociala eller humanitära skäl.

Den omfattning som dispensgivningen tagit har i själva verket varit så stor, att det nu kan övervägas, huruvida inte vissa utlänningsproblem bör ordnas på annan väg, d. v. s. om inte skäl som nu ligger till grund för dispensgivningen borde kunna beaktas genom lagstiftning inom andra områden.

Detta gäller särskilt inom socialvårdens och folkundervisningens områden.

Några exempel kan här nämnas. En utländsk studerande vid svensk skola, som inte fyllt aderton år, kan inte erhålla studiebidrag eller stipendier i samma utsträckning som svenska studerande. För att komma i åtnjutande av dessa förmåner måste vederbörande först erhålla svenskt medborgarskap, vilket är möjligt genom dispensgivning. Ofta måste denna naturalisation äga rum medan vederbörande är minderårig och inte själv har någon möjlighet till moget övervägande. Det vore självfallet bättre om barnet utan att vara svensk medborgare hade möjlighet att få del av de aktuella förmånerna och sedan efter aderton år, då dess rättsliga kapacitet inträder, självt få avgöra sin medborgarskapsfråga, som dock är av väsentlig betydelse för hans framtid.

Bidragsförskottslagen ger inte utländsk kvinna rätt att uppbära bidragsförskott. Om således en utländsk kvinna, som vistas stadigvarande här i riket, inte kan utfå utdömt underhållsbidrag för barn, vilket hon enligt dom har vårdnaden om, kan hon inte erhålla förskott utan att hon först blivit naturaliserad, vilket hon i ömmande fall sannolikt skulle bli.

Även för arbetsoförmögna åldringar uppstår liknande problem. Enligt huvudregeln för naturalisation krävs nämligen egen försörjningsförmåga.

Enligt den praxis som Kungl. Maj:t under senare år tillämpat har man emellertid bedömt möjlighet till folkpension som försörjningsförmåga och i aktuella fall givit vederbörande dispens från huvudregeln. Självfallet skulle det dock för en utlänning vara mer tillfredsställande om han kunde söka svenskt medborgarskap i vetskap om att han fyllde de krav som ställs på honom.

Även på vissa andra områden föreligger motsvarande situation.

En liberalare lagstiftning särskilt på social- och undervisningsväsendets område skulle innebära, att de i Sverige stadigvarande bosatta utlänningar, som ej uppfyller de för naturalisation stadgade kraven, utan att behöva beviljas medborgarskap genom dispens ändå kunde komma i åtnjutande av den hjälp som olika situationer kan ställa dem inför. En reform i här antydd riktning vore även välmotiverad ur den synpunkten, att dispensgivningen i större utsträckning än nu skulle framstå som en undantagsföreteelse, och praxis på medborgarskapsrättens område skulle komma att framstå såsom fastare.

Reformer på detta område, som innebure en generösare behandling av utländska medborgare i Sverige, skulle också öka deras känsla av trygghet och samhörighet samtidigt som deras respekt för svenskt rättsliv skulle öka.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en översyn av lagstiftningen på social- och undervisningsväsendets område i syfte att genom en liberalare lagstiftning härvidlag minska behovet av dispens från medborgarskapslagens regler om naturalisation till följd av i landet bosatta utlänningars behov av sociala och andra bidrag.

Stockholm den 26 januari 1959

Birger Lundström